

Taustatietoa Crohnin taudista

Mikä on Crohnin tauti?

Crohnin tauti on krooninen tulehduksellinen suolistosairaus, jota voi esiintyä missä tahansa ruoansulatuskanavan osassa suusta peräsuoleen. Yleisimmin sitä esiintyy ohutsuolen loppupäässä tai paksusuolen alkupäässä.^{1,2}

Tulehduksellisessa suolistosairauksessa (IBD) ihmisen immuunipuolustus reagoi epänormaalisti suolen normaaliin bakteeriflooraan². Aktiivisen tulehdusvasteen seurauksena tulehdusalueet jakautuvat suolessa epätasaisesti ja niiden välissä voi olla terveitä osia³.

Elämä Crohnin taudin kanssa

Euroopassa Crohnin tautia sairastaa 250 000 henkilöä. Joka vuosi noin 18 000 henkilöä saa Crohnin taudin diagnoosin. Crohnin tauti voi puhjeta missä iässä tahansa, mutta suurin osa sairastuu 15–35-vuotiaana. Tauti on yhtä yleinen miehillä ja naisilla.⁴

Crohnin tauti vaikuttaa elämään monella tavalla. Siihen liittyy sekä fyysistä että psykososiaalista sairastavuutta, kuten esimerkiksi depressiota, stressiä, anemiaa ja suolistosyöpää.^{3,5,6} Crohnin tauti voi vaikuttaa elämänlaatuun merkittävästi, koska:

- Päivittäinen toiminta voi muuttua piinallisen raskaaksi, kun pitää etukäteen paikantaa julkiset wc-tilat hädän varalta ja suunnitella pidemmät matkat aina wc-tilojen mukaan⁷.
- Tämä voi vaikuttaa emotionaalisesti moniin Crohnin tautia sairastaviin. Heillä voi ilmetä masennusta ja stressiä, johon liittyy levottomuutta, ruokahalun menetystä, ahdistusta, voimakasta väsymystä ja unettomuutta.⁶

Mikä aiheuttaa Crohnin taudin?

Crohnin taudin perimmäistä syytä ei vielä tiedetä, mutta nykykäsityksen mukaan taudin puhkeaminen on monen tekijän summa³. Tutkimukset osoittavat, että Crohnin taudin laukaisee geneettinen alttius: peräti 20 prosentilla on lähisukulainen (vanhempi, lapsi, sisarus), jolla on tulehduksellinen suolistosairaus. Myös ympäristötekijät vaikuttavat. Crohnin tautia esiintyy yleisemmin kehittyneissä maissa ja kaupungeissa.¹ Tauti on yleinen pohjoisilla alueilla, kuten Kanadassa ja Skandinaviassa, mutta esiintyvyyys on hyvin korkea myös tietyillä eteläisillä alueilla, kuten Uudessa Seelannissa ja Australiassa⁸. Muita taudin puhkeamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat:³

- Immuunijärjestelmän epänormaali reaktio
- Tupakointi, ruokavalio ja stressi
- Virukset ja bakteerit

Mitä oireita Crohnin taudissa on?

Crohnin taudin oireet vaihtelevat sen mukaan, missä ruoansulatuskanavan osassa tulehdus sijaitsee. Monilla potilailla taudin aktiivisia tulehdusvaiheita seuraavat remissiovaiheet, jolloin oireet ovat vähemmän vakavia. Tavallisia oireita ovat:^{1,2,3,9}

- Toistuva ripuli
- Vatskipu ja -krampit
- Uupumus
- Painonlasku
- Verinen ja limainen uloste
- Ruoansulatuskanavan tukokset, aristukset, haavaumat

Miten Crohnin tauti diagnosoidaan?

Crohnin tauti todetaan laboratoriorio- ja kuvantamistutkimusten avulla.

Peruslaboratoriokokeissa selvitetään infektiio, tulehdusreaktio ja sisäinen verenvuoto. Ultraääni-, tietokonetomografia- (TT) ja magneettitutkimuksin (MRI) sekä koko suolen tähystyksellä (kolonoskopia) ja paksusuolen loppupään tähystyksellä (sigmoidoskopia) ja endoskopiolla määritetään taudin vakavuus ja sijainti ruoansulatuskanavassa^{10,11,12}.

Crohnin taudin hoito

Crohnin taudin vaikeusastetta ja seurauksia mitataan tavallisimmin kahdella menetelmällä, Crohnin taudin vaikeusastetta osoittavalla indeksillä (CDAI) ja tautispesifisellä elämänlaatukyselyllä (IBDQ):

- **CDAI** on taudin aktiivisuuden mittari, jolla arvioidaan taudin oireita ja mitataan hoitojen aikaansaamaa tilan kohenemistä^{13,14}.
- **IBDQ** on kyselylomake, jolla mitataan terveyteen liittyvää elämänlaatua aikuisilla potilailla¹⁵.

Lääkehoidon tavoitteena on vähentää tulehdusreaktiota, joka laukaisee oireet. Lääkehoidon tavoitteena on myös parantaa pitkän aikavälin ennustetta rajoittamalla komplikaatioita. Parhaassa tapauksessa tämä voi johtaa oireiden helpottumiseen mutta myös pitkän aikavälin oireettomaan jaksoon. Crohnin taudin lääkehoidossa käytettäviä lääkkeitä ovat:¹⁶

- Aminosalisyylihappovalmisteet (5-ASA)
- Kortikosteroidit
- Immunomoduloivat lääkkeet (metotreksaatti, atsatriopiini, 6-merkaptopuriini)¹⁷
- Antibiootit
- Biologiset lääkkeet

Kirurgista hoitoa tarvitaan, jos lääkehoidolla ja ruokavaliolla ei voi hallita oireita tai ilmaantuu muita komplikaatioita. Peräti 70 prosenttia Crohnin taudin potilaista päätyy lopulta leikkaukseen. Kirurgisella toimenpiteellä voidaan vähentää oireita pitkäksi ajaksi, mutta noin 20 prosentilla leikkauksen läpikäyneistä Crohnin taudin potilaista oireet palaavat vuoden jälkeen leikkauksesta.^{18,19}

Lisätietoa Crohnin taudista saat potilasjärjestöjen sivuilta:

- **Crohn ja Colitis ry:** www.crohnjacolitis.fi
- **EFFCA** (European Federation of Crohn's and Ulcerative Colitis Associations): www.efcca.org

Viitteet

- ¹ www.ccfa.org/what-are-crohns-and-colitis/what-is-crohns-disease/.
- ² <http://www.cdc.gov/ibd/what-is-ibd.htm>.
- ³ <http://www.crohnsandcolitis.org.uk/about-inflammatory-bowel-disease/crohns-disease>.
- ⁴ <http://www.efpia.eu/diseases/78/59/Inflammatory-Bowel-Disease>.
- ⁵ <http://www.ibdetermined.org/ibd-information/ibd-complications/colorectal-cancer.aspx>.
- ⁶ <http://www.ibdetermined.org/ibd-information/ibd-quality-of-life/ibd-depression.aspx>.
- ⁷ <http://www.ibdetermined.org/ibd-information/ibd-quality-of-life/ibd-Coping-with-ibd.aspx>.
- ⁸ <http://www.symbiosisonlinepublishing.com/immunology/immunology25.pdf>.
- ⁹ <http://www.efcca.org/index.php/about-efcca/what-are-ibd>.
- ¹⁰ <http://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/crohns-disease/basics/tests-diagnosis/con-20032061>.
- ¹¹ <http://www.webmd.com/ibd-crohns-disease/crohns-disease/crohns-disease-diagnosis>.
- ¹² <http://www.crohnsandcolitis.org.uk/about-inflammatory-bowel-disease/getting-a-diagnosis>.
- ¹³ Yoshida EM, et al. *Can J Gastroenterology* 1999;13(1):65-73.
- ¹⁴ Best WR, et al. *Gastroenterology* 1976;70(3):439-44.
- ¹⁵ <https://milo.mcmaster.ca/questionnaires/questionnaires>.
- ¹⁶ <http://www.ccfa.org/what-are-crohns-and-colitis/what-is-crohns-disease/crohns-medication.html>.
- ¹⁷ <http://www.ccfa.org/resources/immunomodulators.html>.
- ¹⁸ <http://www.ccfa.org/what-are-crohns-and-colitis/what-is-crohns-disease/crohns-treatment-options.html>.
- ¹⁹ Rutgeerts K, et al. *Gastroenterology* 1990;99(4):956-63.